

Handläggare: Lisbeth Oulis
Tfn: 08-508 02 340

Till
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Revidering av riktlinjer för handläggning av ärenden om vårdnad, boende, umgänge och namn

Remissvar

Förslag till beslut

Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen.

Olle Johnselius
stadsdelsdirektör

Sakir Demirel
verksamhetsområdeschef

Sammanfattning

Ärendet gäller en remiss om förslag till reviderade riktlinjer för handläggning av ärenden om vårdnad, boende, umgänge och namn. Revideringen har genomförts med anledning av lagändringar i Föräldrabalken där barnperspektivet har tydliggjorts på flera områden. Ett helt nytt avsnitt behandlar hur familjerätten bör utreda barnets bästa när det har förekommit våld i nära relation. Förvaltningen utvecklar i remissvaret sina synpunkter på en del områden där förtydliganden behöver göras, men ansluter sig i huvudsak till riktlinjernas föreslagna utformning.

Bilaga

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag till revidering av riktlinjer för handläggning av ärenden rörande vårdnad, boende, umgänge och namn

Remissbehandling

Kommunstyrelsen har begärt remissvar i ärendet om reviderade riktlinjer för handläggning av ärenden rörande vårdnad, boende, umgänge och namn. Remisstiden sträcker sig till den 3 juli 2009. Övriga remissinstanser i staden är Älvsjö och Skärholmens stadsdelsnämnder samt stadsledningskontoret.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden godkände de föreslagna ändringarna av riktlinjerna den 23 april 2009.

Revideringens innehåll

Nuvarande riktlinjer för handläggning av ärenden enligt Föräldrabalken (FB) är från 2003. De lagändringar som skett efter det har gjort det nödvändigt med en revidering. I juli 2006 infördes förändringar av FB i syfte att göra barnperspektivet tydligare i frågor om vårdnad, boende och umgänge inom följande områden:

- Socialnämnden har möjlighet att väcka talan i frågor om vårdnad, boende och umgänge
- Betydelsen av risken för att barnet far illa lyfts fram i lagen
- Socialnämnden ska, om det är lämpligt, höra barnet innan man lämnar upplysningar till domstolen
- Särskilt avseende bör fästas vid föräldrarnas förmåga att samarbeta i frågor som rör barnet
- Umgänge kan ske genom brev eller telefon
- En vårdnadsutredning bör innehålla en rekommendation till beslut
- Sekretessen mellan olika socialnämnder kan brytas för vårdnadsutredningar
- Domstolen bör verka för samförståndslösningar och kan besluta om medling
- Verkställigheten flyttas från förvaltningsdomstol till allmän domstol
- Verkställighet bör vägras om den är oförenlig med barnets bästa

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är positiv till att barnperspektivet tydliggjorts i lagstiftningen och i de föreslagna riktlinjerna. Riktlinjerna är utformade på ett bra sätt och förvaltningen vill särskilt framhålla den tydliga beskrivningen av rutinerna för handläggning av vårdnadsöverflyttningar. Förvaltningen välkomnar också att riktlinjerna innehåller ett särskilt kapitel om våld i nära relationer.

Det återstår dock en del utvecklingsarbete för att förverkliga de intentioner som finns beskrivna i riktlinjerna. Det gäller framför allt hur arbetet kan utvecklas med stöd av BBIC-strukturen (Barns Behov i Centrum), riskbedömningar när det har

förekommit våld i nära relation och bedömningar i samband med sådana utredningar. Förvaltningen utvecklar nedan sina synpunkter på dessa områden.

BBIC

I de föreslagna förändringarna av riktlinjerna framhålls att grundprinciperna i BBIC ska tillämpas i utredningar om vårdnad, boende och umgänge (s. 2 i tjänsteutlåtandet och s. 21-23 i riktlinjerna).

BBIC är i första hand ett system för handläggning och dokumentation i utredning, planering och uppföljning inom den sociala barnvården. Det är därför inte givet hur det bäst kan användas i utredningar om vårdnad, boende och umgänge. Socialstyrelsen har i maj 2009 gått ut med en enkät till ansvariga för familjerätten i kommuner och stadsdelar, om hur de arbetar med dessa frågor idag och vilka för- respektive nackdelar de ser med att använda BBIC.

Förvaltningen anser att det är angeläget att stärka barnperspektivet och utveckla utredningar avseende vårdnad, boende och umgänge och har redan inlett ett sådant arbete. Däremot menar förvaltningen att det bör finnas anvisningar från socialstyrelsen för hur BBIC ska användas innan detta blir ett krav som framförs i riktlinjerna. Om riktlinjerna antas med nuvarande skrivning om BBIC, kommer tillsynsmyndigheter och stadens egna revisorer att kräva att arbetssätt som beskrivs där också tillämpas.

Riskbedömning

Av propositionen där ändringarna i föräldrabalken (FB) föreslogs framgår, att när uppgifter om våld förs fram i ett mål om vårdnad, boende och umgänge måste uppgifterna prövas och en *riskbedömning* göras. I de föreslagna riktlinjerna framförs på flera ställen istället att familjerätten har att ta hänsyn till *skyddsbehovet* (se bland annat s. 6 och 20 i riktlinjerna). I riktlinjerna hänvisas i sammanhanget också till 6 kap 2a§ FB. Inte heller där används *skyddsbehov* som begrepp. Det som anges där är att särskilt avseende ska fästas vid ”*risken* för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller... att barnet far illa...”.

Förvaltningen menar att när man gör en ”bedömning av skyddsbehovet” eller ”särskilt ska ta ställning till barnets skyddsbehov” innebär det ett annat och mer långtgående ansvar än att göra en riskbedömning. ”Att göra en bedömning av skyddsbehovet” innebär att handläggaren ska utreda skyddsbehovet, bedöma behovet av insatser samt i förekommande fall ingripa till skydd för barnet. Detta är inte familjerättens uppdrag. Om familjerätten i sin utredning finner att barnet *kan* behöva skydd har de dock samma skyldighet som andra som i sin verksamhet träffar barn och ungdomar, att informera den verksamhet som har ansvar för att utreda och i

förekommande fall tillgodose barnets skyddsbehov. De reviderade riktlinjerna sammanblandar de olika verksamheternas uppdrag på ett olyckligt sätt.

Vidare vill förvaltningen framföra behovet av att riskbedömningsinstrument utvecklas. Kunskapsbaserade riskbedömningsinstrument skulle underlätta bedömningarna, säkerställa kvaliteten och bidra till att familjerätten gör likvärdiga riskbedömningar oavsett stadsdel eller kommun. Förvaltningen ser gärna att socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden driver denna fråga.

Det råder sekretess mellan stadsdelsnämnderna som endast kan brytas om föräldrarna har gett sitt tillstånd. Denna huvudregel bör lyftas fram i avsnittet om ”Vilken stadsdelsnämnd har ansvaret?” (s. 6) och inte som nu framgår av texten i slutet av stycket. Förvaltningen menar också att det av riktlinjerna bör framgå vilken av stadsdelsnämnderna som ska be om samtycke till att sekretessen mellan stadsdelsnämnderna ska brytas (s. 7).

Övriga handläggningsfrågor

I avsnittet ”Skyndsamt handläggning” (s. 7) framhålls att handläggningen i upplysning eller utredning ska ske skyndsamt. Förvaltningen har samma uppfattning, men menar att det i avsnittet ändå kan nämnas att det är mycket viktigt att tingsrätten får ett fullgott underlag för sitt beslut. Detta framfördes av bland annat av Solna Tingsrätt i överläggningar med stadsdelsförvaltningarna i västerort. Det kan därför ibland vara befogat att begära förlängd handläggningstid – dock utan att utsätta barnet för onödig väntetid.

I avsnittet ”Upplysning till domstol...” (s. 14) framförs att förvaltningen ska skicka upplysningarna även till föräldrarnas ombud. Detta är dock en uppgift för domstolen. Det kan däremot tilläggas att förvaltningen ska skicka upplysningarna i tre exemplar till domstolen.

Att båda föräldrarna tillfrågas om det har förekommit våld i relationen, innan man bestämmer sig för att ha samarbetsamtal, bör framgå i inledningen av stycket under rubriken ”Samarbetsamtal – Allmänt” (s. 14). Nu ligger den informationen en bit in i texten under ”Samtalen” (s. 15).

Samarbetsamtal

Bilagan om utgångspunkterna vid ”Samarbetsamtal” behöver uppdateras i enlighet med de reviderade riktlinjerna och bör inte medfölja riktlinjerna i nuvarande utformning. I utgångspunkterna finns t.ex. inget om riskbedömning vid våld i nära relationer.
